

BUDA-PESTA

3 Aprile st. v.
15 Aprile st. n.

Va esî dumine'a.

Redact.: strad'a Havas nr. 1.

Nr. 14.

ANULU XIII.

1877.

Pretiulu pe unu anu 10 fl.
Pe $\frac{1}{2}$ de anu 5 fl.; pe $\frac{1}{4}$ de
anu 2 fl. 70 cr.
Pentru România 2 galbeni.

EDUCATIUNEA SECSULUI FRUMOSU.

(Fine.)

Nu trecusera nici diece dîle, si éta-me de nou la o serata familiară cu domnene Rucsandra, Despina, Zoitia s. a. s. a. De asta-data societatea erá cu multu mai numerósa, chiar dupa cum prorocise dn'a Zoitia.

Sè vedi inse alta comedía : intre cele de fatia zaríi si pe cele dôue directrice de *pension*, de care fu vorb'a mai de une dîle. Pe una din acestea, adeca pe dn'a *Bachstelzenberger*, o cunosceam personalminte ; éra dn'a *Gragoravieskowsky* numai din vedere mi-erá cunoscuta. In ambele directrice eu nu puteam vedé decât o oscire aliata, pe care si-o adusera adversarele mele, că sè me bata mai cu inlesnire.

Ce bine erá, déca nu m'asiu fi insarcinatu sè facu lectiuni de crescere ! Din intemplare eram ragusitu si me temeam, că tonulu meu nu va placé frumóseloru ascultatóre. Dreptu aceea me si trasesem prin ânghetiele salonului in sperantia, ca voiu fi trecutu cu vederea si că astu-felu lucrulu va remané balta.

Indesiertu !

Dómna Zoiția me zari si me invită sè cuprindu locu la mésa, undé siedea d-ei cu domnene Rucsandra si Despina si cu cele dôue directrice. Nu erá modru d'a refusá. Urmai

deci gratiösei invitatiuni si ocupai, fara siovire, loculu ce-mi fusese avisat.

— E bine, domnule, cum e cu lectiunea promisa ? me intrebă una din comesene.

— Cum sè fia ? respunsei. Am sè me tînu de cuventu si sè implinescu ce am promis. Binevoiti inse a admite o mica restrictiune : vorb'a se nu fia de-o lectiune formală, ci de-o simplă conversare că cea din rîndulu trecutu ; căci nu posedu fericitulu daru de-a face lectiuni, care sè pótă placé si domneloru pe candu in conversatiune, ce e dreptu, me simtiu ceva mai tare. Speru, că sunteti de acordu spre a-mi incuviintiá acésta cerere.

— N'avemu nimicu de contradisu, adau-se domn'a Rucsandra. Grăbesce numai de ne splica, pentru ce nu consimti dta cu modulu, cum ne crescemu noi copilele ? Aveai banueli si nedumeriri ; sè vedemu ce temeiuri poti aduce in favórea loru.

— Mai antâiu de tóte, ve rogu, sè-mi respundeti la urmatórea intrebare : sunteti dvóstre romane ?

— Suntemu ! respunsera cele trei, pe candu ambele directrice cam strîmbau din nasu.

Eu continuai : bine ; diceti, că sunteti romane. Acum inca una : voiti dvóstre, ca si ur-

masii sè ve fia romani ? voiti, cá fetele dvóstre, mai vîrtozu, sè fia romane pana candu le vatîné Ddieu in viétia ?

— Voim !

— Déca voiti, pentru ce nu dati copileloru dvóstre o educatiune nationala ?

La aceste cuvinte ale mele, dómnele directrice ale pensionului strimbau si mai reu din nasu ; éra Despina privindu-me c'unu surisul de ironia mi-dise :

— Pentru Ddieu, domnule, éra te legi de cuventulu *nationalu* ; pré faci abusu de cuvinte, candu pretindi cá si educatiunea sè fia nationala. Dar in fine ai face bine sè ne spuni, ce intielegi dta prin *educatiune nationala*.

Éta ce intielegu. Prim'a conditiune a educatiunii nationale este *limb'a materna* a fiacarui elevu seu eleve. Prin urmare copilele dvóstre, inainte d'a invetiá nemtiesce, unguresce seu frantiuzesce, trebue sè invetie romanesce. Bas'a la invetiatur'a limbei materne se punte in familia, apoi se largesce si se intaresce in scóla. Poftiti exemple ? Uitati-ve la nemti, la unguri si la francesi. In casele acestora copíii pana sunt mici n'audu alta limba decâtua cea supta de la mama ! sosindu apoi timpulu instructiunii, copíii se trimitu in scóle nationali, cá sè-si primésca primele cunoșintie in *limb'a materna* ; limbele straine vin apoi mai tardiu si se invétia numai pe temciul celei materne.

— Intielesu-m'ati, dómneloru ?

— Te-amu intielesu ; binevoiesc a ménâ vorb'a mai departe.

— Asiá facu germanii, francesii, ungurii, englesii, grecii s. a. s. a. Dar dvóstre ce faceti ? Copilele dvóstre pana sunt in familia, nu vorbescu mai de locu *limb'a mamei*, ci a doicelor, a servitórielor. Mi-aducu bine a minte, dómna Despino, că Ilencuti'a dtale, d'abiá in etate de cinci ani incepuse a gângaví côte-unu cuventu romanescu. Asiá este ?

— Ai dreptate !

— Sè mergemu mai departe. Dupa ce copilele dvóstre in casa n'au invetiatus mai nimicu romanesce, apoi candu ajungu la anii de scóla, le trimiteti in scóle nemtiesci, unguresci etc., unde *limb'a romana* de locu nu se aude. Prin urmare copilele dvóstre ne avendu nici măcaru ideia de *limb'a loru nationala*, nu numai că nu se deprindu a o iubí, ci din contra invétia a o despretiuí si-o despretuescu in tota viéti'a, caci invetiulu din copilaria anevoia se mai desradecinéza. Copilele dvóstre nu voru mai fi romane, de óre-ce loru le lip-

sesce prim'a conditiune a nationalităii, adeca limb'a seu mai bine, amorulu limbei. Cum se impaca aceste cu vointi'a ce diceati mai adineori că aveti d'a face din fetele dvóstre romane ? Respundeti !

— Bine — dise dómna Rucsandra — atunci ce ar fi de facutu, cá sè nu se intempe ceea ce credi dta ?

— Ar trebuí, că dvóstre sè invetiati mai antâiu in familia pe copile limb'a materna, éra dupa aceea sè le dati in *scóle romanesci*. Mai lasati-ve, dómneloru, de acelu ticalosu prejudetiu, că scólele romanesci n'aru fi de nici o tréba si că numai cele straine ar fi in stare sè inzestreze tinerimea cu cunoșintiele recerute. Faceti o incercare si ve veti convinge, că scólele romane sunt totu asiá de bune pentru romani cá si cele nemtiesci pentru nemti. Invétia-ti de la straini a lucră cum lucra ei. Intrebati pe unu francesu pentru ce nu-si tramente copilasii mai antâiu in scóle englese ?

— Asiá dara, — reflectă dñ'a Zoitia, — educatiunea nationala va sè dica a-si dá copíii la scóle romane, cá sè câstige amorulu si respectulu limbei. Atât'a e totulu ?

— Mai sunt si altele. Pe langa cunoșinti'a si amorulu limbei materne, educatiunea nationala mai pretinde si simtieminte romanesci. Aceste se dobandescu totu prin instructiune seu prin deprinderi in viéti'a domestica. Copilele dvóstre spre a se puté inzestrá cu simtieminte romanesci, trebue sè invetie de la dvóstre a respectá religiunea parintésca ; in scóla trebue sè invetie *istori'a nationala*, că sè-si intaréscă consciinti'a nationalitatii. In viéti'a sociala copilele dvóstre, sè cultive datinile nationale, éra nu cele straine, cari nu sunt proprietatea loru. Déca studiéza côte diece ani musica, dinsele sè nu se rusineze a esecutá si piese nationale, ci din contra sè le esecuteze cu mandría. In fine, déca Dvóstre procurati copileloru opuri de cetitu, nu despretiuiti scrierile romanesce ; indemnati-le sè se ocupe cu literatur'a romana, chiar si atunci candu ele n'ar avé atragere spre acésta.

Dómna Rucsandra me intrerupse dicêndu, că intielege forte bine ce vreu sè dicu. Dar continua d-ei, ce sè facemu noi déca lipsescu scólele romane pentru instructiunea mai inalta de fete ? Suntemu silite sè ne tramitemu baiatele la *pensióne* ; apoi in *pensióne* scii Dta, că nu se occupa cu d'alu de ce spuneai. In pri-vinti'a acésta mai bune informatiuni ti-ar puté da dómna Bachstelzenberger, pe care, déca nu me insielu, ai onórea a o cunósce.

— Sè me scuse domn'a directrice, décam' permitu a-i declará, cà dsa e moral minte indatorata a purtă grija si de educatiunea naționala a elevelor. Dómnei directrice nu me indoiescu, cà-i placu banii de la romani; e bine, atunci placa-i si pretensiunile ce au dreptu ale face parintii elevelor romane.

— Ce felu de pretensiuni? replică directricea.

— Esempli gratia: in fia-care pensionatu, unde se afla eleve romane, sè fia si profesori romani pentru religiune, pentru limba, pentru istoria. Mergu mai departe: déca intr'unu pensionatu majoritatea elevelor sunt romane, atunci mamele copileloru sè pretindă, că tòte objectele sè se propuna romanesce. Ce felu? Nu ve place? aflat, cà esagerezu? Nu ve temeti, domneloru: pretensiunea acésta e cea mai justa din lume.

— Nu-ti perde cumpetulu! observă Zoiția; déca ti-se arata degetulu, nu cere mâna intréga. Suntemu de acordu, cà in pensionu nu se invétia cele ce dici dta: dar te rugàmu sè nu-ti uiti, cà pensionulu e mai cu séma pentru limbele de salonu. Au dora dta esti de parere, că copilele nóstre sè nu mai invetie nici nemtiesce, nici frantiuzesce, nici unguresce?

— Ba da: sè invetie cu Ddieu, si sè invetie bine mai alesu limb'a francesa si italia-na, surorile dulci ale limbei nóstre; dar numai invetiatur'a acestora sè nu fia in detrimentulu limbei materne; numai invetiatur'a limbelor straine sè nu fia fara altu scopu, decâtul acel'a d'a ceti *romanuri*, d'a conversá numai in acele limbe straine. Apoi, rogu-ve domneloru, nu me mai omoriti cu asiá numit'a limba de salonu! Adeverat'a limba de salonu pentru domnișioarele Dvóstre este *limb'a romana*. Apoi de ce sè nu vorbiti óre romanesce prin salóne? Credeti-mi, cà suntemu dominate de unu prejudeciu, care nu ve face nici o onore. Ce-i lipsesc ce limbei romane, că sè nu pótă figurá si dins'a prin salóne? Lipsesci óre armonía? expresiunile, intorsurele mladióse, ori ce-i lipsesc? Ati invetiatur de la straini a ve despretiui limb'a si v'o despretiuiti mai reu decâtul strainii. Lasati-ve, pentru numele lui Ddieu, de acestu pechatu; nu ve mai faceti de rusine, că sè ridia lumea de Dvóstre!

Me aprinsesem. Ascultatórele mele gasira cu cale, a-mi comandá unu paharu de apa, că sè me mai recorescu. — Bine faceti, càci mi se uscase gútulu de atât'a vorba! Beui ap'a si eram sè continuu că mai susu.

Dar domn'a Despina mi-taià cuventulu si me rugà s'o mai lasu si pe D-ei sè vorbescă.

Am cedatu, cà n'aveam incatràu. Dómna Despina incepù in modulu urmatoriu:

— Eu din parte-mi aprobu cele audite pana aici. Sè lasàmu inse scól'a si invetiaturile din scóla si sè trecemu la celealte parti ale educatiunii. In rîndulu trecutu ne-ai pusu nisce intrebări de totu ciudate. Ti-aduci aminte de vorb'a cu economí'a casei, cu bucatari'a, cu piati'a si cu croitulu. Asiu dorisè te esplici si in asta privintia, că sè-ti cunoscemu si aici resónele.

— Me voiu esplicá si speru, că veti remané satisfacute. Am vediu tu eu, că nu v'a parutu bine de intrebările ce cutedzi a ve adresá cu referintia la economí'a casei; dar sè ne intielegemu la cuventu si lucrulu indata va capetá alta fatia.

— Sè vedem!... reflectara frumósele mele ascultatóre.

— E bine, sè vedeti. Asiá este, că Dvóstre aveti de gându sè faceti din copilele Dvóstre mame de familia?

— Asiá este!

— Sciti acum, care este misiunea mamei de familia? Afara de indatorirea ce-o are d'a contribui la crescerea copíiloru, dins'a e chiamata sè conduca economí'a casei si sè fericésca cas'a prin chivernisirea ei. Prin urmarea fiitoréa mama de familia, pentru a-si puté implini sacr'a misiune, trebuie sè se inzestreze de timpuríu cu totu felulu de cunoscintie practice.

Vai de acea familia, unde bucatari'a si têrguirea celoru de traiu sunt lasate numai in grij'a domesticiloru! Acolo nu numai că nu pote fi vorb'a de nici unu felu de economisare, dar risip'a iá dimensiuni nepomenite. Vétra bucatariei se pote asemenea cu o grópa fara fundu, care inghită pe nesimtite tòte agonisintie si arunca a supra familiei blastemulu sacréi cu tòte funestele lui urmari. Pe de alta parte, o mama de familia, care nu pórta insasi economí'a casei, dispune in totu-d'a-una de atât'a timpu liberu, in cătu nu scie cum sè-lu mai intrebuintieze. Vediendu-se la totu momentulu torturata de bol'a uritului, ea trebuie sè-si caute distractiuni si petreceri. Tòte aceste costă bani, fórtă multi bani. Éta o nouă causa de ruina in economí'a familiara. Am dreptu, ori ba?

Tòte trei domnele facura unu semnu de

aprobaré; éra directricele pensionatelor se prefaceau, cà nu asculta la cuvintele mele.

Am continuatu astu-felu :

Diceati acum diece dile, cà ficele Dvóstre n'au sè se faca cusatorese. Eu inca n'asiu dorí cà sè se intempe asiá ceva; dar cu tóte astea sunt de parere, cà aceea nu e o adeverata mama de familia, care nu se pricepe la croitoru si cusutulu haineloru. A se folosí de croitoriu si de modista la tóte nimicurile, va sè dica a vînturá finantiele familiare fara lécu de crutiare. Ce se va alege de acea casa, unde mam'a de familia siede cu diariulu de moda in mâna si comanda ce se i sè faca, si cum sè i sè faca efectele necesarie, fara că dins'a sè aiba vre-o ideia despre cantitatea de strofa si despre adeveratulu pretiu alu muncei? Si aici lips'a de ocupatiuni aviséza pe femei la distractiuni, la petreceri si la lucsu.

Éta, dómneloru, urmăurile educatiunii fi-celorui Dvóstre. Mai spuneti-mi acum, cà ficele Dvóstre n'au sè ajunga nici bucatarese, nici cusatorese, nici precupetie!

— Dar apoi invétia-ne cum sè facemu? dise Rucsandra.

— Cum sè faceti? Sè nu ve mai multia-initi cu aceea ce ati facutu pana acum; sè ve convingeti odata pentru totu-d'a-una, cà pentru purtarea economíei casei nu sunt de ajunsu numai *cartile de bucate si diuarele de moda*. Dvóstre inse-ve aveti sè ve faceti in asta privintia institutórele copileloru; dì si nópte sè le inventati cum sè crutie, cum sè chivernisésca si cum sè se ferésca de lucsu si de resipa. Fiti sigure, cà nici dóm'n'a Bachstelzenberger, nici onor. D-ei colega, nu ve potu inlocuí in acésta opera. La partea practica a educatiunii copileloru Dvóstre nu cautati modelele prin salónele din orasiu, ci scoboriti-ve in colib'a tieranului si imitati cele ce vedeti acolo. Fetele romane de la tiéra, candu sunt de maritat, au cea mai mare desteritate la tóte lucrurile casei, ba chiar si la ale campului.

Ascultati-me, dómnele mele, si fiti firmu incredintiate, cà nu ve veti cai nici Dvóstre, nici ginerii Dvóstre. Ascultati-me!

Cu aceste am terminatu. Cele trei dómne se uitau lungu una la alta si nici una din ele n'avù curagiulu d'a-mi contradice. Departe d'a se aretá nemultiamite, dinsele incepura a marturisi una dupa alta, cà eu aveam dreptate. Ba mai multu : ele mi-au promisu, cà se voru silí a pune ideile mele cătu mai curendu in practica.

Acésta promisiune erá pentru mine o

mare magulíre. Prinsei curagiu si provocai pe adversarele mele de alta-data a nu se ferí nici pe viitoru de nisce conversatiuni ca a-cestea.

I. Al. Lapedatu.

S I R E N ' A.

Mai multu timpu su me vei tine
Langa tine
Ca p'unu orbu
Desmierdările-ti sè sorbu.

Càci vedu bine, o sirena,
Cà 'n catena
Astadi sunt
Câtu uitu totu dupa pamantu.

Gândulu meu in aste dile
Câte sile
N'a 'ncercatru
Vrendu sè uitu ce-am adoratu.

Mintea mea mi dîce : Du-te
Câtu de iute
Nu mai stă
Si 'napoi nu te uită!

A mea ânima robita
Me invita
Sè nu plecu
Si-aici vecinicu sè petrecu.

Pana 'n fundu asiu bê nectarulu
Din paharulu
Ce-mi presinti,
Dar m'opunu astei dorinti.

Eu cunoscu ce fericire
In zimbire
Tu ascundi
Candu in sufletu-mi petrundi.

Sciu ce cursa mi se 'ntinde
Candu descinde
Dulci priviri
Din ochi plini de amagiri.

Chiam că marturu că sè spuna
Cast'a luna —
Ce-mi dîceai
Candu la sinu-ti me 'ndulciai.

Si de câte-ori in nópte
Tainici siópte
Ai graitu
L'alu meu spiritu ametitu.

Acum dar — candu ó'r'a suna:
Diua buna
Scump'a mea,
Nu speru a te mai vedé.

D'omu avé vr'o fericire
De 'ntelnire
'N viitoru —
Ne-omu priví cu mai multu doru.
Éra de-mi vei aflá mormentulu,
Di cuventulu :
„L'am iubitu“
(Cá sè meritu epitafulu)
„Ací dórme-unu fericitu.“

N. Scurtescu.

... Ce-mi pasa mío de ast'a!... Cà Aureliu nu o mai iubesce?... Apoi nu e mirare. Cine ar puté sè se fericésca in monoton'a unei vietii cu biét'a Veronica, care nu-i promite decâtu suspinu?... Aureliu e unu spiritu viú. In societatea unei astu-felu de socii elu ar vescedi. Ar suferí si elu de migraine... Migraine!... Hahaha! Saténa simpla ce este, inca si ea scie afectá. A auditu si ea de migraine, si éta acuma se plange de acésta durere, macaru cà nu capulu, ci

Iosifu Mán.

MIRÉSA PENTRU MIRÉSA.

— Comédia in trei acte. —

(Urmare)

Scen'a IV.

Cleopatra singura.

Hahaha!... Asiá se pacalescu cei nepriceputi!
... Ea gândesce, cà eu me interessezu de sórtea ei.

anim'a o dóre... Am pacalitudo! A crediutu, cà eu me interessezu de viitorulu dinsei; pe candu eu n'am avutu alta intentiune, decâtu sè-i escitu gialusi'a, s'o iritezii contra Virginiei, cá cu atâtu mai siguru sè-mi potu realisá scopulu meu: umilircea Virginiei... Ea a sedusu pe Aureliu si gandesce, cà intre noi tóte, mai tare póté sè cucerésca anim'a barbatilor. E bine, eu i voi dovedi, cà am mai multu farmecu de-

cătu dins'a. Voiu scôte pe Aureliu din catusiele ei, si lu-voiu supune invingerii mele. De ce nu? Cu ce este ea mai tinera? Cu putinu? Si cu ce e mai frumosa? Cu nimica. Asiá dara voiu pune planulu meu numai decâtu in lucrare. (Se asedia la mésa si scrie.) Aceste cuvinte adressate catra Aureliu de siguru nu voru remané fara efectu, ci in scurtu timpu lu-voiu vedé la picioarele mele. Acuma sè-i-le tramitu. (Trage clopotielulu.)

Scen'a V.

Cleopatra si Jeanu.

Jeanu: Poruncesce... (la o parte.) Óre ce titula sè-i dau?... Dómne ajuta!... (Cu voce innalta.) Poruncesce, ilustrinitate!

Cleopatra: (la o parte.) Ce servitoriu cultu! Scie sè te intituleze dupa cuviintia.

Jeanu: (la o parte.) Precum se ve de am potrivitu bine titul'a, caci i place. Asiá mi se pare, că titularea acést'a totusi nu e unu lucru asiá de greu, precum mi-am intipuitu: n'ai decâtu sè dai fia-caruia unu titlu mai mare decâtu ce-i compete si pe toti i-ai impacatu.

Cleopatra: Éta o epistola. Vei predá-o domnului tineru. (I da epistol'a.)

Jeanu: Intielegu. (Cleopatra ese.)

Scen'a VI.

Jeanu singuru.

Intielegu?... Ba cuci sè fiu, de intielegu eu ceva din tota tréb'a acést'a!... O dómna, séu ce-i cei, mi-a datu o epistola s'o dau domnului tineru. Dar care este acel'a? Acuma sunt la noi mai multi tineri. Dumnedieu scie dara caruia s'o dau. Mai bine va fi, déca voiu scrie numele tuturora pe côte unu petecu de harthia, si aruncandu-le in o peleria, voiu scôte unulu, si-apoi o sè dau scrisórea aceluia. Pré bine. Asiá voiu si face... (Merge catra mésa. Ia pénn'a că sè scrie.) Dar ce vorbescu eu verdi-uscate? Cum le voiu scrie, déca nu sciu scrie!... Ce sè facu dara? Voiu esi, si pe care lu-voiu gasi mai antâi, aceluia i-o voiu dá. Déca nu va suná lui, va predá-o celuialaltu. Asiá, asiá!... (Pornesce catra usia.)

Scen'a VII.

Jeanu si Ulpianescu.

Jeanu: (la o parte.) Éta omulu meu! O sè predau lui epistol'a. (Cu voce nalta.) Toemai am plecatu sè te caantu.

Ulpianescu: Pe mine.

Jeanu: Da, da.

Ulpianescu: Pentru ce? Dóra ilustritatea sa domnulu Cicarescu te-a tramisu sè-mi ofere-unu postu?

Jeanu: Fere 'n postu! Ferésca-me Dumnedieu

sè-ti aducu eu o veste asiá de rea! Fere 'n postu! Ferele se punu numai pe talhari, ér postulu si mai alesu postulu mare, inca numai atunce e bunu candu a trecutu.

Ulpianescu: Tu imbecile...

Jeanu: Eu in Beciu. N'am fostu de candu-su pe lume. Dar pentru ce voiesci sè me tramiti acolo, Tódere?

Ulpianescu: Toderu esti tu. (Cu emfasa.) Eu sum Tarquiniu Superbu Ulpianescu.

Jeanu (Cu aceea-si emfasa.)... Vérdia-acra.

Ulpianescu: (seriosu.) Mei, despre ast'a sè nu mai cutedi a face mentiune!

Jeanu: Minciuna! Dar ast'a nu-iinciuna. O scie totu satulu.

Ulpianescu: Apoi scie, dar acuma ti-poruncescu silentiu.

Jeanu: Sila? Nu trebue sè mi faci sila. Voiu tace eu si fara ast'a. Celu putinu, déca vei ajunge domnul mare, me vei ajutá si pe mine.

Ulpianescu: Da, da. Inse disesi, că ai plecatu sè me cauti. Ce vrei dara sè-mi spuni?

Jeanu: Nimica.

Ulpianescu: Asiá dara pentru ce ai voitu sè me cauti?

Jeanu: Pentru că sè-ti predau acésta epistola. (O scôte din busunariu.)

Ulpianescu: Epistola?

Jeanu: Dá si inca frumusica. In ast'a sciu că nu este vorb'a nici de fere, nici de postu.

Ulpianescu: Cine ti-a datu-o!

Jeanu: De buna séma nu niste cicari, de unde ai asteptat, ci o fintia mai dragalasia.

Ulpianescu: Cine, cine?

Jeanu: O dama frumosa.

Ulpianescu: O dama frumosa? Care? Ilustritatea sa, magnificența sa, spectabilitatea sa, séu dóra mari'a sa?

Jeanu: Un'a din aceste.

Ulpianescu: Inse care?

Jeanu: Care?... Un'a cam asiá. (Aréta prin mimica statur'a si talia Cleopatrei.) Una care ambla cam asiá. (Imiteză mersulu ei.) In sfirsitu un'a... Dar éta cetesce scrisórea. (I-o preda. Ulpianescu o cetesce.) Asiá dara dtale ti-suna?

Ulpianescu: Da, da.

Jeanu: Apoi sè-ti fia dara de bine! (Ese.)

Scen'a VIII.

Ulpianescu singuru.

Totu am auditu eu, că celu ce s'a nascutu in luna tiapului, trebue s'ajunga odata omu mare si fericiu. Primu-cancelistu notarialu acuma, dar cine scie ce voiu mai puté fi in visitoriu?! Éta si acuma toemai de acolo mi-suride noroculu, de unde nu l'am astep-

tatu. Eu m'am dusu sè prindu cicari, si am datu de-unu pesce de auru, de-o mréna — cum i dîeu in satulu meu. Én sè mai cetescu epistol'a! (Cetesce.) „Domnule! Pentru ce esti asiá de rece fatia de mine? Unu amoru constantu ar recompensá apropiarea dta-le. Déca vrei sè scii, cine sum? uita-te, care dintre d'amele d'oice va purtă adi in peru o flóre galbena!“ (Vorbesce.) Nici o subsciere! Déca cine-va mi-ar spune, cà óre care mi-a scris'o, — i-asiu daruí indata tóte datoríile mele!... Dar én sè meditamu nitielu, si sè vedemu, care a pututu-o scrie! ?... Domnisióra Veronica?... Se pôte. De siguru a observat, că sum unu baiatu frumosielu, de siguru mai frumos decâtu Aureliu... Dar nu! Nu potu crede ast'a. Atunce ea de siguru m'ar fi destinsu si in trecutu. Inse ea nici nu me vede. Alt'a va fi scrisu dara epistol'a... Ruesanda? Nu dîeu ba. Candu m'a vediutu pentru prima-óra, a aruncat pe mine niste ochi că si pisic'a candu vede laptele. Dar totusi nu pôte sè fia dins'a scriitoréa epistolei, căci in casulu acest'a de siguru ar fi intr'ins'a câte-va cuvinte intortocate... Cleopatra? Nu credu. Ast'a predica totu virtute si morală!... Cine dara? De siguru Virginia. M'a vediutu copil'a, si farmecile mele au si cucerit'o. Asiá va fi... Vedi, vedi, vedi, ce norocosu sum eu. Cu ciariulu celu micu voiu prinde si pe celu mare, apoi o sè ajungu domnu mare si nu va trebuí sè lucru nimică... Ce bine va fi!... Inse, déca totusi nu ea a scrisu epistol'a... E bine, vomu vedé acusi care va avé in peru o flóre galbena?! (Ese.)

(Va urmá)

Iosifu Vulcanu.

SECRETELE CASTELULUI.

— Romann, de XAVIER de MONTÉPIN. —

(Urmáre.)

Ne va ajunge d'a spune, că povestitorulu nostru dadu proba de o tar'a intipuirii nesecabile, si desvoltă calităti de inventiune nemarginita spre a denatură intr'unu modu purure logicu si purure verosimilu faptele materiale, pré bine cunoscute si pré bine dovedite, si spre a imbracá intr'unu vestmentu neinvonuat actele cele mai condamnable.

Cá totu-de-una, si acumă reesi. Conte de Rahon, in mesur'a in care vorbiá Saint-Maixent, simțea slabindu indoielile sale, si disparendu-i presupunerile.

Cu cătu istetiulu povestitoru facea mai mare intunericulu in giuru de sine: cu atât'a ascultatorulu seu incredietorul credea mai multu, că vede lumin'a stralucindu mai tare.

Sufletele de totu frumóse si nobile au adese ori niste aparintie, pe cari le primescu dreptu realităti.

Amorulu loru ardietorul este asiá de infocatul pentru adeveru, incâtu refusa d'a crede in reu, indata ce reulu prinde a se ascunde dupa intunecimile ipocrisiei si a pune pe fati'a sa masc'a virtutii mincinóse.

Din tóte aceste pentru elu urmà convingerea, că Saint-Maixent a pututu sè faca niste necuviintie grele, dar că dinsulu n'avea sè se acuse nici o fapta ruginiosa, nici cu o crima infamanta.

Espressoanea rece si aspra a fetiei săle se schimbă din ce in ce, intocmai cum se topesc ghiati'a sub radiele totu mai calde ale sôrelui.

Acésta fatia straluciá de bunetate generósa si de compatimire petrundiatore, in momentulu in care marquisulu incheia pleadarea sa lunga prin aceste cuvinte:

— Acuma, domnule conte, scii tóte. Judeca-me! Ce sum pentru dta?

Contele Rahon intinse manile sale fugarului si esclamă cu o voce adancu emotiunata, pe candu lacrimele de induiosiare curgeau rôndu pe rôndu pe fati'a sa:

— Esti o ruda pe care o iubescu. Esti unu óspe de o sută de ori binevenit!

— Ah! Dumnedieu sè fia binecuvantatu! Dta nu te mai indoiesci de mine! — gângavì Saint-Maixent innaltiandu spre ceru o privire ce parea a exprimá multiamire!

— Nu, nu me mai indoiescu. Innaltia-ti capulu, vere, căci in viéti'a dtale nu e decâtu nenorocire si nici decâtu rusine. Pórta fruntea susu, căci că si Francisco I, regele cavaleru, ti-a mai remasu dreptulu de a dice: Totulu e perduto, afara de onórea!

Saint-Maixent parù atâtu de transportat prin aceste cuvinte cavaleresci, incâtu nu-si mai putu stapani emotiunea; elu se aruncă in bratiele contelui, si in decursu de câte-va secunde dinsii se tinura strinsu imbratisiati.

Candu se desfacu acesta imbratisiare, care facu sè palpitate langa olalta dône animi asiá neasemeni, si care reunì atât'a sinceritate curata cu atât'a ticalosia infama, contele Rahon continua :

— Ai suferit multu, vere, si ómenii s'au purtat fatia de dta cu nedreptate; inse, déca va voi Dumnedieu si regele, tóte se potu inca indreptá spre bine... Cas'a mea, avearea mea, inriurirea mea in lume, creditulu meu la curte, le pnnu tóte in serviciulu dtale... Comptéza cu totu pe mine!

XVIII.

Locuinti'a noua.

Saint-Maixent vorbi mai multe óre. Era mai la miédia-nópte, candu se incheia conversatiunea, la care a luat parte cetitorii nostrii.

Marquisulu, sustinutu de puterea vointiei sale si de energi'a forte mare a organisatiunii sale, cătu timpu i trebuli spre a-lu lasá sè jóce indresniti'a comedie de care aterná mantuinti'a sa si visitorulu seu, se află de totu slabitu indata-ce si-ajunse scopulu.

Elu se lasă josu pe unu fotel; o palore mortala i acoperi fati'a; căte-va picaturi de sudori reci i muiau radecin'a perului; o slabiciune (de asta-data adeverata) lu-cuprinse.

Contele Rahon, seriosu emotiunatu, facu sè sune unu clopotielu, dupa care aparù indata servitorulu seu de odaia.

I dete ordinu sè aduca numai decâtu apa rece, saruri energice, si se apropiă de marquisulu cu niste vorbe seriose, cari lu-readusera in ori in căte-va minute.

— Oboséla si fómea, — i dise elu, — sunt ini-mici infricosiati. Omulu celu mai puternicu nu pote lupta in contra loru, far'a fi invinsu. Ti-se va serví unu prandiu in odaia acést'a, si dupa aceea te voiu conduce in odaia dtale. Câte-va óre de odihna ti-vorù redá tóte puterile.

— In societatea dtale uitu oboséla si somnulu, — dise Saint-Maixent dupa ce se saturà bine, — dar e probabilu, că déca m'oiu culcă, voiu dormí cum dörme unu fugaru care n'a inchisu ochii de trei nopti.

— Asiá dara voiu grabí sè te conduceu in apartamentulu dtale.

— Deja.

— Scii, că e o óra de deminétia?

— Asiá dara iérta-me, vere, că te-am tîntru sè veghiezi asiá tardiu, si fiindu că eu sum in cursulu de a cere indulginti'a dtale, fă-me demuu a mi-o acordá totu-odata si pentru o crima de les-galantería, pe care numai incordatele mele ingrigiri — cari me nepadira — o potu face in cátu-va escusabila. Nu te-am intrebatu inca nimica despre vér'a mea?

— Contess'a se afla fórte bine, — respunse contele Rahon. Ea de siguru e culcata si fara 'ndoíela se mira fórte de indelungat'a mea convorbire cu unu necunoscetu.

— Necunoscetu? — repeti Saint-Maixent nu fara óre-care supriudere.

— Celu putinu ea asiá crede, — continuă contele, — căci am datu ordinulu ómeniloru sè nu-i spuna, că óspete din sér'a ast'a e rud'a nóstra. Mi-reservai mie a-i duce acésta noutate. Vei sarutá mane man'a contessei; va fi fórte fericita de a te vedé, ti-garantezu acést'a; apoi te voiu presintá unei femei frumóse si tinere, rud'a nóstra, care petrece in castelulu nostru.

Saint-Maixent nu cutedià a face vr'o intrebare dórà indiscreta, dar ochii lui schintea de curiositate.

— Acésta femeia tinera, — continuă contele, — e graciós'a nóstra verisióra Olimpia d'Aubray, marquis'a de Chavigny. Mi-se pare, că nu o cunosci.

— In adeveru nici odata n'am vediut'o...

— Cu atâtu mai reu pentru dta! E vrednica de vediutu...

— Dórà betranulu ei barbatu a muritu? — intrebă iute marquisulu.

— Ah! nu, spre nenorocirea ei.

— Dar atunci, cum se pote...

— Cá ea sè fia aice, si că ea se afla singura la noi, — incheia contele. Acést'a e o istoria intréga, pe care inse ti-o voiu povestí mai tardiu.

— Se dice, că dómna de Chavigny e frumósa că unu ángelu si mai asiá de frumósa că dómna de Rahon, — re'ncepù Saint-Maixent.

— Asiá e, — respunse contele, — cu tóte că Olimpia si contess'a nu sémena de felu, amendóue sunt niste femei adorabile. Vei vedé mane pe marquis'a de Chavigny si vei judecă... dar pazesceti bine ánim'a! nu cumva sè faci nebuni'a de a deveni amorosu! Marquis'a pote sè-si astepte inca multu timpu veduvi'a, prin urmare si libertatea, si apoi dins'a e insa-si virtutea.

— Ce-mi vorbesci de amoru, vere! — dise Saint-Maixent intr'unu tonu melancolicu. Am suferit unu

de multu, incâtu me privescu că unu betranu, par că ánim'a-mi este mórtă.

— Te assiguru, că va renviá numai veghiéza a supra ei si pastréza-o bine; ocasiunea de a o dă se va ivi dórà in curendu. Indata-ce regele, prin scrisori petente, te va curati de totu de acusatiunile false si nedrepte, cari te ingreunéza in momentulu acest'a, contes'a si eu ti-vomu gasi o feta din familia buna si cu avere indestulitóre, care ti-va aduce dreptu zestre frumseti'a, nevinovati'a, amorulu si averea sa, — ceea ce nu strica nimica, — si va fi falósa d'a puté aredicá vechi'a casa de Saint-Maixent. Tóte aceste voru urmă la timpulu loru. In nótpea acést'a sè nu ne gândim decâtu la somnu, de care vei fi avendu cea mai mare trebuintia.

Contele facu de nou sè sunu unu elopotielu, spre a chiamá unu servitoru de odaia. I ordonà sè mérga inainte cu luminari, apoi voi sè 'nsotiesca pe marquisulu pana 'n apartamentulu prestatu lui.

Acelu apartamentu se afla in etagiulu primu, la capetulu unei galerii lungi si pompóse, acoperita cu tapiserii flamandese, cari represintau niste sujete de venatóre si de serbări pastoresci.

Se compunea din o antisambra, unu salonu micu, o mare odaia de durmitu, unu mare cabinetu de toaleta, si dintr'unu altu cabinetu mai micu ce se deschidea in antisambra, ce trebuiá sè fia ocupatu de servitorulu lui Saint-Maixent.

Mobilele din timpulu lui Ludovicu XIII intru-niau o maretia mare si unu gustu din cele mai fine.

Tapiserii de gobelins acoperiau paretii odăii de durmitu. Pe lemnările sculptate ale salonului micu erau acatiate mai multe tablouri din scól'a italiana, demne d'a atrage atențiunea unui cunoscatoru.

Tóte aceste formau unu ce completu de odata elegantu fara a fi risipitoru si seriosu fara tristétia. Cele mai mici detaiuri vorbiau de instinctele artistice ale contelui Rahon si ale stramosiloru sei, si probau avearea loru fórte mare. Astu-felu, spre a nu cită decâtu unulu din acele detaiuri, obiectele cari inzestrău toalet'a erau din argintu massivu si lucrate cu multa predilectiune de cutare mare artistu, inventiacelulu si mai că rivalulu lui Florentinu Benvenuto Cellini.

In antisambra, pe unu scaunu de abanos cu spatele innalte, inzestratul cu piele de Cordoue batuta cu cuie late de arama, dormiá unu omu, cu capulu plecatu, cu picioarele intinse, cu manile lasate in josu.

Era Lazaru.

Elu nu cutedià sè se culce fara sè astepte pe domaulu seu, dar somnulu mai puternicu decâtu vointi'a lui lu-cuprinse, si elu nu mai putu resiste.

— Bietulu flacău a cadiutu, — dise contele are-tandu-lu Elu n'are puterea morală a dtale, care in-vinge oboséla. Mane intendantulu meu lu-va duce sè-si aléga vestimente de talia sa din livrelele nòue ale servitoriloru mei, asteptandu că mai tardiu sè iá colorile dtale, cari sunt mai că si a mele. Servitorulu meu lu-va desteptá indata si i va spune din partea dtale, că i dai voia sè se culce. Eu ti-voiu aretă cul-cusiulu dtale.

Contele Rahon deschise usi'a odăii de culcatu. Nótpea era recorósa. Unu focu curatul ardea in cupitoru, aruncandu o lumina vesela a supra unui patu fórte mare si pomposu.

— Éta cabinetulu de toaleta ! — adause contele, conducêndu pe óspale seu in o odaia din urma, unde se aflau atêrnate o multime de vestminte de tóte colorile si de tóte formele. Avemu mai aceea-si talia ; aceste vestminte numai cà mi-au sositu ; sunt facute de croitori buni, si credu cà-ti voru stá tocmai asiá de bine, cà mie. Oh ! nu-mi multiamí ! acest'a nu e nimica, si déca totusi voiesci sè-mi multiamesci candu-va apoi te rogu mai astépta, pana candu stéu'a mea mi-va permite niste servicie adeverate si seriöse, ceea ce credu cà nu va intardiá multu. Acuma, vere, nòpte buna ; ti-poftescu o nòpte usiéra si odihna buna ; aibi visuri fericite si dormi pana la deminétia tardia ! Pe la diece óre voi viní sè te vedu.

Contele Rahon dicêndu aceste vorbe, mai strinse odata man'a marquisului si se retrase.

Saint-Maixent, remasu singuru, se indreptà catra antisiambra spre a adressá servitorului seu feliurite recomandatiuni, pe cari le credea trebuinicíoze.

Lazaru, desteptu mai nainte cu putinu de servitorulu de odaia alu contelui, n'avù nici macaru curagiul d'a se desbracá ; elu se aruncà de totu imbracatu pe patulu cabinetului vecinu, si somnulu seu — intreruptu pe unu momentu — rencepù mai puternicu decâtua mai nainte.

Marquisulu trebuli sè renuncie iute la speranti'a de a fi auditu de elu ; elu se rentórse in odaia sa, se desbracà, si cu unu simtiementu de placere nespusa se 'ntinsa in lepedéuele de pâenza fina si pe perinele umflate cu pene.

Nu stinse luminile din candelabru cu trei crenghi, asiediatu langa patulu seu ; voiá sè adóarma cu ochii deschisi, privindu acelu luxu, pe care lu-iubiá mai multu decâtua ori ce 'n lume si care i lipsiá de unu timpu atâtua de indelungatu.

Dar pleopele lui se lasara pe ochi fara vointia lui ; cugetele lui devinira confuse ; perdù notiunea presentului, cà si a trecutului, si déca mai vediu ceva, a cel'a nu fu decâtua visu . . .

XIX.

Deminétia prima.

Erá diua mare candu Saint-Maixent si-deschise ochii.

O vesela radia de sóre, ce trecea prin un'a din ferestile cu patrate de costoru, viniá sè se jóce cu perdelele rosie ale patului colosalu.

Marquisulu se redicà pe cotu, si-preamblà privile in giuru de sine, si nu se putu impedecá d'a ride, vediendu fati'a comica si purtarea curioasa a lui Lazaru, care nu sciea, cà este observatu.

Servitorulu, rasu de curendu, frisatu cu ingri-gire, erá imbracatu in o livre pompósa noua in colo-rile contelui Rahon : rosiu, negru si auriu.

Elu stetea in picior, inaintea unei oglindi in-nalte, in care person'a sa cam massiva se reflectá din capu pana 'n picior : si-priviá candu fati'a, candu ce-lalalte parti ale corpului, luandu-si positiuni, facêndu grimasuri, rotundiendu-si bratiele, si in fine spunen-du-si — prin espressiunea radiosa a fizionomiei sale, — cà esamenulu adancitu alu feluritelor frumuseti ale individualităii sale i procurá o satisfactiune viua si fara nori.

— Lazare ! — i dîse Saint-Maixent dupa ce si-

petrecu câte-va secunde privindu grotesc'a comedía, ce-i oferí servitorulu seu fara scirea sa.

— Domnule marquis ? — esclamà ex-amantulu Simionei Raymond fugindu la patu.

— Éta ce superbu ai devinitu ! — responde Saint-Maixent cu unu tonu seriosu.

Lazaru si-luà o positiune ingâmata.

— Domnulu marquis e forte bunu, — adause elu indata. Eh ! Dumnedieulu meu, da, fisiculu póte trece inca, de si e cam obosito de aventurile si neplacerile nóstre binisoru prolongite. Dar sub aceste haine nòue, nu mai sum de recunoscutu, si speru cà déca Dumnedieu mi-va lungi viéti'a, me voi preface cu totulu nu peste multu si voi deviní ceea ce am fostu . . .

— Cum ti-place locuinti'a acést'a ?

— Ah ! domnule marquis, ce casa ! banii curgu aice cà si ap'a din isvoru ! Servitorii sunt mai bine nutriti decâtua aiurea domnii. E o adeverata tiéra de Cognac ! Ce bine ar fi de amu puté remané aice !

— Vomu remané.

— Multu timpu ?

— Atât'a cătu ni va placé.

— Asiá dara nici odata nu ni va placé sè iesimu d'aice. Dar domnulu locu-tiitoru civilu avé-va bunulu gustu d'a ne lasa in repausu aice ?

— Incâtua pentru elu, nu avemu d'a ne teme. Verulu meu, contele Rahon, precum sefi, omu forte puternicu la curte, me ia sub protectiunea sa si cauta a complaná lucrurile mele, prin urmare si ale tale.

— Fia binecuventatu si resplatitu co: formu meritelor sale, acestu domnu escelentu ! — esclamà Lazaru cu bucuria. Ah ! la draci ! cum me voi ingrasiá ! cu atâtua mai vîrtosu, càci umilit'a mea persôra se va bucurá de niste ingrigiri forte mari . . .

— In onórea carui santu ? — intrebà marquisulu ridiendu.

Lazaru responde cu netrebnicia :

— Putere-asiu avé curagiul sè marturisescu domnului marquis, cà sub acoperementulu acestui castelu eu am o amanta ?

— Puté.

— Lucerulu pare necreditu, sciu bine ; dar mi-permitu a intari domnului marquis, cà e adeverulu celu mai curatu.

— Dar de unde cunosci pe acésta amanta ?

— Ah ! acést'a e o cunoscintia vechia . . . o cunoscintia din Paris . . . Anastasia Gaudin, prim'a femme de odaia a dómnei contesse . . . Ea nu e frumósa, nici in prim'a tineretie ; are inse niste calităti seriöse si me afla vrednicu a me onorá cu o bunavointia mai fara margini.

— Anastasia Gaudin, de care pare-mi-se cà acumă si eu mi-aducu a minte, nu este ea óre o mare feta bruneta si cam stricata de versatu ?

— Stricata cà unu ciuru, domnule marquis, de siguru, ceea ce strica multu frumsetii sale.

— E dins'a de multu timpu in serviciulu dómnei contesse ?

— Celu putinu de cinci, siese ani.

(Va urmá.)

S A E C O N U

Calindarulu septemanei.

Dumin.	3 15	E. 2 d. P. a Tomei. c p. Nicita.
Luni	4 16	cc. pp. Iosif Poet., Platon, Teon.
Marti	5 17	ss. mm. Claudiu, Diedor, Victor.
Mercuri	6 18	s. p. Eutichiu, c. Platonida.
Joi	7 19	s. p. Georgiu Mit. ss. mm. Caliopiu.
Vineri	8 20	ss. ap. Irodion, Flegont, Ermu.
Samb.	9 21	s. m. Eupsichiu. c. p. Vadim.

D i n B u c o v i n a .

— Cernauti 4 aprile. —

Stimate domnule redactoru !

Petrunsu pana 'n atomulu celu mai subtilu alu inimei mele de nemarginit'a iubire catra patria si na-tiune, invapaiatu de simtiemintele cele mai divine — ce pote numai se patrunda corpulu omenescu — in urm'a incorporarii acestoru idei sacre in fintia mea, cu amaratuna si durerea lui Jeremia voiu se de-plangu starea cea misera a poporului romanu bucovinenu — voindu a atrage prin acesta si pe altii la com-patimire si indurare; — cu entuziasmulu si bucuria lui Archimedes voiu se strigu din respusteri „*εὐθεῖα!*“ candu voiu vedé vr'o raza de imbutatire a acestei stari misere — sperandu, ca strigatulu meu debilu pote va patrunde urechile unora; — in urma, cu ener-gia si curajulu lui Mutiu Scaevola voiu se-mi bagu man'a mea in flacarile patimilor si ale reutatilor ce inriurescu a supra acestui poporu directu seu indirectu, — casunandu-i si preparandu-i astu-felu ruinulu.

Amu amintitu in unulu din numerile trecute a pre stimatei Dvostre foi, ca miseria poporului romanu bucovinenu si-are caus'a sa mai alesu in: Egoismulu si indiferentismulu acelora, in a caroru mani conduceatoru s'a incrediutu si se incredee viitorulu lui; mai departe in beutur'a rachiului, si in urma in slabitiunea poporului romanu insu-si. Acum voiu se scotu la ivela o radia de lumina din intunericiu, unu mustru de conducere adeveratu parintesca, unu modelu de sacrificiu pentru binele poporului romanu bucovinenu:

Inca in anulu trecutu a infiintiatu generosulu parochu din Volovetu in districtulu Radantiului s. f. sa dlu Constantinu Tarangulu o societate in comun'a sa, care intru adeveru va aduce resultatulu dorit u timpulu seu. Statutele acestei societati numite: „Dragosiu“ erau pana 'n estu anu asiá intocmite, ca mem-brii ei puteau se fia numai satenii Voloveteni; in estu anu inse s'an modificatu intr'acolo, ca membrii ai societati respective potu se fia si alti amici si binevoitori — se 'ntielege de sine romani, dupa cum ni aréta acesta §-ulu 4.

Me simtu deci indatorit u de a ve ruga, multu stimate domnule redactoru, binevoiti a publica §-le cele mai necesare pentru inserierea membrilor la aceasta societate, pentru ca prin aceasta speru, ca on. publicu romanu va sprigni intreprinderea pre laudabila a venerabilului si marinimosului domnu C. Tarangulu prin oferte materiale de ori si ce natura:

S t a t u t e l e

societati scolare „Dragosiu“ din Volovetu in Bu-covina.

I. Numele si resiedintia societati.

§. 1.

Societatea scólei poporale pôrta numele „Dragosiu“ si-si are resiedintia in Volovetu.

II. Scopulu societati.

§. 2.

Societatea acésta are de scopu: de a sprigni copilii sirguinciosi, inse de parinti sermani intru inaintarea in invetiamentulu elementariu prin oferire:

- a) de carti trebuinciose scolare si alte mijloce de invetiamentu;
- b) de unele vestimente necesare si
- c) de unele ajutorinti banesci ca stipendii anuale.

III. Mijlocele societati.

§. 3.

Spre ajungerea acestui scopu dispune societatea de unu fondu, care se compune:

- a) din colectiuni binevoitore, facute in cerculu amicilor scólei respective;
- b) din contribuiri periodice a membrilor acestei societati;
- c) din legate si donatiuni;
- d) din adaugerea unoru percente de la capitalulu imprumutatu;
- e) din veniturile intreprinderilor arangiate in folosulu societati.

IV. Membrii.

§. 4.

Societatea acésta se compune din membrii comunei Volovetu de confesiune gr. or. precum si din alti amici si binevoitori. Dupa modulu contribuiri loru sunt acestia in calitate de membri:

- a) ordinari;
- b) fondatori; si
- c) onorari.

§. 5.

Membri ordinari sunt toti acei madulari ai comunei Volovetu, cari contribuescu anualu spre scopulu societati celu putinu 1 fl. v. a.

§. 6.

Membri fondatori sunt toti aceia, ce au oferit spre scopulu atintit celu putinu 5 fl. v. a.

§. 7.

Membri onorari sunt toti aceia, ce se destingu prin unu zelu remarcatu relativu la scopulu societati.

Urméza inca mai multe paragrafe, cari inse nu intereséza pe on. publicu si pentru acea nici nu le voiu induce. Ceea ce inse merita a fi amintit, este tendintia cea frumosa a infiintatoriului acestei societati, de a incuragiá pe catu se pote de multu junii scolari prin totte cele trebuinciose pentru frequentarea scólei,

ceea ce se exprima in paragrafele 19 lit. b), 24, 25, 26, mai ales inca in paragrafulu 27 unde se dice ca : „dupa impregiurari comitetulu potrivit acordat cu consensulu membrilor fondatori chiar unu stipendiu pentru unu scolaru volveten bravu si capace, carele-si continua studiile la alte scoli superioare, si a nume pana si va castiga alte ajutore.“

Acestui exemplu frumosu ar fi se-lu urmeze cei mai multi dintre preotii nostri romani bucovineni, si atunci de buna sema poporului nostru in vr'o cateva zecenii s'ar mantu, s'ar emancipa din manile faraonilor egipteni. Dara spre acestu scopu e necesara : indulgint'a, perseverarea, suferirea de feliurite neplaceri, lupt'a cu feliurite obstacule, er aceste tote ceru numai decatul sacrificarea comoditatii, a egoismului, indiferentismului etc. etc.

Nu potu incheiat acestu tractat fara de a felicită din inima pe marinimosulu presedinte a societătii „Dragosiu“ dlu Constantin Tarangulu, si a-i ura conformu cuvintelor scripturei : „Unde-ti e comora, acolo ti-i si inim'a“ inmultirea tesaurului nationalu in inim'a sa si propagarea lui, sporiu bunu si progresu in intreprinderea sa maratia!

P. S. Domnii ce voru a se inscrie ca membrii la Societatea respectiva, se se adresseze la Societatea „Arborosa“ tramitiendu si ofertele seu taxele.

Constantinu Morariu.

Iosifu Mán.

— Portretul pe pagin'a 161. —

Avemu asiá de putine ocazuni se vorbim in fóia nostra despre Romanii din Maramuresiu! Din tote partile avemu corespondinti; numai in Maramuresiu nu se gasesce nici unu condeiu, care se se puna in serviciul culturei nationale. Par ca Romanii de acolo au incetatu cu desevérsire a simti romanesce. Par ca elementulu romanescu s'a stinsu de totu.

Dar, spre norocire, nu este asiá! E dreptu, ca intelligint'a nostra de pe acolo n'are de felu conșinti'a demnitatiile nationale; ince poporulu e „Romanu verde ca stejarulu.“ Elementulu romanescu dara nu s'a stinsu inca. Numai conducatorii acestui elementu se afla pe caie gresite.

Scimu si cunoscem noi positiunea grea a intelligentiei noastre din Maramuresiu. Dar aceasta nu-i poate servi dreptu scusa in negligarea culturei simtiemintelor nationale, — caici aceasta positiune grea e comuna intregei inteligintie romane din tote partile.

Ince pe alocurea intelligent'i a nostra are mai multa energie nationala, dar cea din Maramuresiu nu are, caici i lipsesce, — crescerea nationala.

Eta dara reulu ce trebue vindecatu!

Barbatulu alu carui portretu lu-publicam in nrulu de fatia, si a carui morte s'a anuntiatu si prin fóia nostra, apartinu uneia din principalele familie romane din Maramuresiu, care s'a nobilitatu inca pe timpulu regilor din cas'a Anjou-eniloru.

Iosifu Mán fu nascutu la Saraseu, in Maramuresiu, la 31 jan. 1817. Parintele seu, Vasilie, a fostu unulu de frunte in comitatul, vice-comite; er mama-sa Elena Jura, erasi flic'a unei familie nobile romane mai importante. — Studia in Sigetu, Leuce, Agria,

Posionu si Clusiu. Apoi intrà in serviciu comitansu, ocupandu feliurite functiuni si in feliurite timpi, pana ce in urma ajunse comite supremu si ca atare si muri.

Cá diregatoru fu esactu, dreptu si promptu; ca politicu — liberalu; ca parinte — unu modelu; in vieti'a sociala placutu, veselu, abundantu in glume...

Cá Romanu? A avutu si dinsulu caracteristic'a confratiloru nostrii din Maramuresiu. A fostu — pessimistu.

Cu tote aceste, trebuie se constatastu, ca dinsulu a produs multe profituri pentru romanimea din acele parti.

CE E NOU?

Cris'a orientala se apropia de deslegare. Guvernulu englesu a subscrisu protocolulu presintatul de Russi'a, iuse a declaratu ca in casulu de cumva ar erumpe resboiul intre Russi'a si Turci'a protocolulu nu va fi obligatoru pentru ea. Protocolulu s'a presintatua cu Turciei, s'o subscrise si ea; Gorciacoff a indreptat la Constantinopole unu ultimatum, in care pretinde ca Turci'a se subscrise pana 'n 14 l. c. protocolulu, caici din contra va incepe resboiul. Turci'a inse nu-lu va subserie. — Asia dara resboiul e la usia.

Bismarck, infriosatulu cancelariu alu Germaniei, se va retrage. Acest'a e nouitatea cea mai importanta in politica. Ce se fia caus'a, nu se scie. Se scriu si se vorbesc multe, inse nimene nu scie adeverulu. Faptulu e ca elu se duce.

Camer'a Romaniei s'a ocupat in doue siedintie de raportulu comitetului de 7, alesu pentru darea in judecata a fostilor ministrii. Din cei unu-spre-dieci ministrii acusati, comitetulu mantinu numai cinci : L. Catargi, E. Florescu, Al. Lahovary, Mavroghehi si Maiorescu. Camer'a mai adause si pe dlu B. Boerescu. In urma se alese comisiunea insarcinata d'a sustinut acusarea inaintea curtieri de cassatia. Curirosu inse, ca cei alesi nu voira se primesca. Astu-fel tragedia incepe a devini comedia.

O crima grozava. Cetim in „Cur. de Iasi“ : Ni se relateaza, ca unu locitoru, ducendu-se la Romanu cu o parechia boi pentru a-i vinde, a inseratu la Bozieni si s'a opritu aici la cantonulu nr. 1, care este celu mai aproape de Roman, pentru a petrece nopte. A dou'a di diminetia multiumi cantonistului de ospitalitate si si-urmà drumulu. La intorcerea sa din oras, unde si-venduse boii, cantonistulu i es'i nainte, lu-intrebà de resultatu si-lu invitò a remane la elu, fiindu deja tardiu si mai alesu c'avea bani cu sine. — Locitorulu primi oferirea cu recunoscinta. Noptea, pe candu nenorocitulu obosito de drumu, dormiu dusu, cantonistulu impreuna cu sotia sa, cari erau deja intielesi, se sculara, lu-ucisera, i luara banii, si apoi i aruncara cadavrulu intr'unu zemnicu. A dou'a di, copil'a criminalilor care nu dormia si care veduisse consumandu-se crim'a, in invitata ei, intrebà pe mama-sa, ce facuse acel omu de l'au ucis? Nevesta areta acest'a barbatului, si amendoi in unire, temendu-se ca nu voru putut impune tacere copileloru si ca astu-felu voru fi descoperiti, n'au gasitui niciu mai bunu de facutu pentru a-si ascunde crim'a decatul de a comite una noua, si multu mai oribila de

câtu cea d'antâiu. Ei asteptara pana sér'a, si atunci aruncara pe nenorocit'a loru fica in cuptorulu rosu de jaraticu si o inadusira acolo. A dôu'a dì nisce cerausii cari treceau pe acolo au voitu sè intre in cantonu pentru a-si aprinde lulele. Usi'a era incuiata. — Batura, dar nici unu respunsu. Miroslu greu alu a-cestei fcripturi omenesci ametise pe criminali, dar acelui miroslu strabatendu si prin crepaturele usiei si ferestrelor esteptă curiositatea celor de afara cari, fortiandu usi'a si intrandu in intru remasera inmarmuriti la descoperirea ce facura. Unu picioru alu nenorocitei victime remasese afara din cuptorul si elu se vedea inca. Criminalii, prinsi a supra faptului nu-si negara crim'a si fura tradati justitiei.

Societati si institute.

Despre adunarea „Albinei“ din Sibiu amu mai primitu o corespondintia, care inse contine totu cam cele imparatesite in nrulu trecutu. Numai sîrele din urma le vomu reproduce : „Scim, că in partile ungarice directiunea lucra prin asiá numitii barbati de incredere; cu tôte aceste intrebàmu, ore n'ar fi consultu că sè se infintieze si o filiala in partile aces-te? Poporul de aici a contribuitu in cea mai mare parte la infintarea institutului. Credem deci, că dorint'a nostra n'ar fine justificata.“

Literatura.

„**Poesii“ de Scurtescu**, Bucuresci 1877. Este cam o luna de dile, de candu sub acestu titlu a aparutu la Bucuresci o culegere de poesii. Si ce s'a intemplatu? Diuarele din capitala Romaniei, cari facu tacerea pescelui la aparitiunea lucrârilor literare, de asta-data că prin esceptiune incepura a publica dàri-de-séma despre acésta lucrare. Sciti pentru ce? Pentru că in cartea dului Scurtescu se afla si unele poesii politice. Asiá dara diuarele politice, conformu grupului politiciu, caruia apartinu, au vinitu sè laude séu sè atace activitatea poetica a autorului. Asiá se face critica in România. E bine, are Scurtescu talentu? Éta intrebarea! Trebuie sè respundem: „da.“ Dinsulu are unu nedisputabilu talentu poetic. Varietatea in expresiuni, simtirea adanca, insufletirea sa pentru idei si idealuri, multele idei originale si bune, ce se revér-sa din lucrârile sale probéza acésta de ajunsu; dar talentul seu poetic se vede si din acea putere ne-nfrînata, acea ferbintiela palpitanda, ce domnesce in poesile sale. (Din cari reproducem un'a in nrulu de fatia. Red.) Durere, că acestu focu abundantu nu e in-frînatu totu-de-una de unu simtiementu esteticu mai finu si de unu tactu artisticu. Si durerea nostra e cu atâtu mai mare, cu câtu lips'a semnalata se observa unui scriitoru care lucra deja de dicece ani pe campulu literaturei nationale. Ce dauna e pentru unu scriitoru lips'a unui criticiu seriosu si indreptatoru, se pote constata si cu acésta ocasiune. Éta unu jude cu talentu, de care putini s'au ivit u de dicece ani incóce pe Parnassulu romanu, si totusi elu nu pote sè repórte unu succesu completu, căci elu n'a avutu decâtu numai amici cari sè-lu totu laude, si i-a lipsit u de desevârsire unu criticiu, care sè-i fi atrasu atentiunea si la gresielile sale, că sè le pote evitat. Déca dlu Scurtescu ar fi avutu asemene criticu, si i-ar fi arestatu culege-re mai nainte de a o publica, acel'a i-ar fi spusu, că

poesile de categori'a „bivolarilor“ nu sunt menite d'a ocupá locu in asemene carte. Atunce autorulu ar fi datu publicului unu numeru mai micu de poesii, inse ar fi datu unu buchetu de flori frumose si fara maracini. E bine, abstragându de la acésta, ne simtimu indemnati a chiamá atentiunea publicului a supra a-cestei carti, căci talentulu autorului merita incurajare si recunoșcentia.

G.

Carti noue: „Principie pentru scrisoarea si pronunciarea limbii romane“ de Dem. I. Popilianu, licentiatu in litere, Craiova 1876. — „Manualu de istori'a universala antica cu geografi'a respectiva, pentru usulu elevilor de ambele sexe din scóolele secundare publice, de M. Michaescu, professoru de istoria si geografia in scól'a centrala de fete in Bucuresci. — De acel'a-si autoru au mai aparutu urmatorele doué carti: „Manualu de istoria universală media“, — si „Manualu de istoria universală modernă“ pentru usulu acelora-si invetiacei si invetiacele. — „Carte de lectura pentru clasele gimnasiale inferiore, redactata de I. V. Russu, Sibiu 1876. — „Suspîne“ culegere din incercările poetice de Baicoianu. — „Versulu lui Stefanu celu mare“, de Alboteanu. — „Indicatoru generalu alu comptabilitatii generale a statului romanu“, de E. Gradisteanu. — Din Craiova primiramu doué brosiure. Un'a e intitulata: „Femeia-virtute“ si contine discursulu rostitu de dlu dr. I. C. Dragescu la inmormentarea Alesaudrinei Haralambu, — a dôu'a e érasi unu „Cuventu funebru“ rostitu cu acésta oca-siune de parintele Branescu. — La Galati, in editur'a diuarului „Vocea Covurluiului“, a esit u de sub pressa romanulu: „Vrajitora Rosia“ séu „Mórtă si Viua“, de Xavier de Montépin, tradus de St. P. Burghela, 3 tomuri mari. Pretiulu a ustrelle $4\frac{1}{2}$ fl. v. a. — „Regin'a“ de Lamartine a esit u in traducere romana, facuta de dn'a Zoe Tesio in Bucuresci. — „Cursu de literatura“, partea I, Prosa, pentru usulu scóoleloru secundare de ambele sesuri, de N. Drocu-Barcianu, professoru si directoru alu gimnasiului din Giurgiu. Pretiulu 1 leu. — „Constantinu Basarabu Brancovénu“, tragedia in cinci acte de I. M. Soimescu, a esit u la Bucuresci.

Cuthia de epistole.

— *Responsuri.* —

9. **Note romanesce.** Note romanesce se potu procurá priu dlu I. C. Tieranu, comerciantu in Oravita.

13—14. **Geografie si istoria.** Mi-permitu a avisá pe dñii invetiatori, că atâtu „Istori'a generală“ de Cernatescu, — câtu si „Istori'a universală de Mandicescu“, — apoi „Geograff'a fizica, politica si istorica“ de Butoianu, tôte din Roman'a — se afla de ven-diare la mine in Oravita. — I. E. Tieranu.

— *Intrebări.* —

15. **Pentru notari.** De se afla o carte, care sè cuprinda legile notariale si altele relative la sfer'a acésta, in limb'a romana: binevoiti a-mi impar-tesi pe acésta cale, unde si ce-i e pretiulu. — Simeonu Rotaru.